Zbierka súdnych rozhodnutí

UZNESENIE SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 12. mája 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Článok 53 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora — Súdna spolupráca v občianskych veciach — Nariadenie (EÚ) č. 1259/2010 — Pôsobnosť — Uznanie rozhodnutia o súkromnom rozvode vyhláseného cirkevným orgánom v treťom štáte — Zjavný nedostatok právomoci Súdneho dvora“

Vo veci C-281/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov, Nemecko) z 2. júna 2015 a doručený Súdnemu dvoru 11. júna 2015, ktorý súvisí s konaním:

Soha Sahyouni

proti

Raja Mamisch,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa), sudcovia A. Arabadžiev, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund a S. Rodin,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Mentgen, splnomocnení zástupcovia,

— belgická vláda, v zastúpení: C. Pochet, L. Van den Broeck a S. Vanrie, splnomocnení zástupcovia,

— francúzska vláda, v zastúpení: D. Colas a F.-X. Bréchot, splnomocnení zástupcovia,

— maďarská vláda, v zastúpení: M. Fehér, G. Koós a M. Bóra, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, splnomocnený zástupca,

vzhľadom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vo veci bude rozhodnuté odôvodneným uznesením podľa článku 53 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

* Jazyk konania: nemčina.

vydal toto

Uznesenie

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku (Ú. v. EÚ L 343, 2010, s. 10).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pani Soha Sahyouni a pánom Raja Mamisch, ktorý sa týka súdneho konania o uznaní rozhodnutia v manželských veciach prijatého cirkevným orgánom v treťom štáte.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 1 ods. 1 nariadenia č. 1259/2010 stanovuje, že toto nariadenie sa uplatňuje „na rozvod a rozluku v situáciách, keď dochádza ku kolízii právnych poriadkov“.

4 Článok 8 tohto nariadenia znie takto:

„V prípade neexistencie voľby… sa rozvod a rozluka spravujú:

a) právnym poriadkom štátu obvyklého pobytu manželov v čase začatia konania alebo ak neexistuje,

b) právnym poriadkom štátu posledného obvyklého pobytu manželov za predpokladu, že sa tento pobyt neskončil viac ako rok pred začatím konania, pokiaľ jeden z manželov stále býva v tomto štáte v čase začatia konania, alebo ak neexistuje,

c) právnym poriadkom štátu, ktorého sú obidvaja manželia štátnymi príslušníkmi v čase začatia konania, alebo

d) právnym poriadkom štátu konajúceho súdu.“

5 Podľa článku 1 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (ES) 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243) sa toto nariadenie uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu na rozvod, rozluku a anulovanie manželstva.

6 Článok 2 uvedeného nariadenia uvádza:

„Na účely tohto nariadenia

…

4) pojem ‚rozsudok‘ označuje rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, ako aj rozsudok týkajúci sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje, vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia [pojem ‚rozhodnutie‘ označuje každé rozhodnutie o rozvode, rozluke alebo anulovaní manželstva, ako aj rozhodnutie týkajúce sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozhodnutie označuje, vrátane označení ‚rozsudok‘, ‚rozhodnutie‘ alebo ‚uznesenie‘ – *neoficiálny preklad*];

…“

7 Podľa článku 21 ods. 1 tohto istého nariadenia sa rozhodnutia vydané v členskom štáte uznávajú v iných členských štátoch, pričom nie je potrebné začať žiadne konanie.

Nemecké právo

8 Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (zákon týkajúci sa konania v rodinných veciach a nesporového súdnictva) stanovuje toto:

„Paragraf 107. Uznávanie cudzích rozhodnutí v manželských veciach

1. Rozhodnutia vydané v cudzine, ktorými sa manželstvo vyhlasuje za neplatné,… sa uznávajú len v prípade, ak súdna správa spolkovej krajiny určí, že podmienky uznania sú splnené. Pokiaľ rozhodol súdny alebo štátny orgán štátu, ktorého sú obaja manželia štátnymi príslušníkmi v čase vydania rozhodnutia, uznanie nezávisí od určenia súdnej správy spolkovej krajiny.

2. Na rozhodnutie je príslušná súdna správa spolkovej krajiny, v ktorej má jeden z manželov obvyklý pobyt. …

3. Vlády spolkových krajín môžu nariadením delegovať právomoci, ktoré tieto ustanovenia priznávajú súdnym správam spolkových krajín na jedného alebo viacerých predsedov Oberlandesgericht (vyšší krajinský súd). …

4. Rozhodnutie sa vydá na návrh. Návrh môže predložiť každý, kto preukáže právny záujem na uznaní rozhodnutia.

…

6. Ak súdna správa spolkovej krajiny určí, že podmienky uznania sú splnené, manžel, ktorý nepodá návrh, môže požiadať Oberlandesgericht [vyšší krajinský súd], aby rozhodol. …

7. Na rozhodnutie je príslušný občianskoprávny senát Oberlandesgericht [vyšší krajinský súd] v regióne, v ktorom má súdna správa spolkovej krajiny sídlo. …

8. Predchádzajúce ustanovenia sa uplatňujú *mutatis mutandis*, ak sa podá návrh na určenie, že podmienky uznania nie sú splnené.

…

Paragraf 109. Vylúčenie uznania

1. Uznanie cudzieho rozhodnutia je vylúčené, ak

(1) ak súdy druhého štátu nie sú príslušné podľa nemeckého práva;

…

(4) ak uznanie rozhodnutia vedie k výsledku, ktorý je zjavne nezlučiteľný so zásadami nemeckého práva, najmä ak je uznanie nezlučiteľné so základnými právami.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

9 Pán Mamisch a pani Sahyouni uzatvorili 27. mája 1999 manželstvo v okrese islamského súdu v meste Homs (Sýria). Pán Mamisch mal od svojho narodenia sýrsku štátnu príslušnosť. V roku 1977 mu bolo udelené nemecké občianstvo na základe naturalizácie. Odvtedy má obe štátne príslušnosti. Pani Sahyouni má od narodenia sýrsku štátnu príslušnosť. Po uzatvorení manželstva nadobudla nemeckú štátnu príslušnosť.

10 Manželia žili až do roku 2003 v Nemecku a potom sa odsťahovali do mesta Homs. Z dôvodu občianskej vojny v Sýrii sa v lete 2011 vrátili opäť na krátky čas do Nemecka, potom žili od februára 2012 striedavo v Kuvajte a v Libanone. Počas tohto obdobia sa opakovane zdržiavali aj v Sýrii. V súčasnosti žijú obaja účastníci konania opäť v Nemecku, pričom majú rôzne obvyklé pobyty.

11 Pán Mamisch vyhlásil 19. mája 2013, že chce rozvod svojho manželstva, pričom jeho splnomocnenec pred cirkevným súdom šárie v Lakatia (Sýria) vyslovil rozvodovú formulu. Tento súd skonštatoval 20. mája 2013 rozvod oboch manželov.

12 Pán Mamisch požiadal 30. októbra 2013 o uznanie rozhodnutia o rozvode vysloveného v Sýrii. Predseda Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov) rozhodnutím z 5. novembra 2013 tomuto návrhu vyhovel a skonštatoval, že sú splnené zákonné podmienky na uznanie tohto rozhodnutia o rozvode.

13 Pani Sahyoui 18. februára 2014 podala návrh na zrušenie uvedeného rozhodnutia a žiadala, aby sa skonštatovalo, že podmienky na uznanie dotknutého rozhodnutia nie sú splnené.

14 Predseda Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov) rozhodnutím z 8. apríla 2014 zamietol návrh pani Sahyouni. V uvedenom rozhodnutí bolo zdôraznené, že uznanie rozhodnutia o rozvode upravuje nariadenie č. 1259/2010, ktoré sa vzťahuje aj na súkromné rozvody. Pre neexistenciu účinnej voľby rozhodného práva a pre nedostatok spoločného obvyklého pobytu manželov v roku pred rozvodom sa uplatniteľné právo určuje podľa článku 8 písm. c) uvedeného nariadenia. Ak majú obaja manželia dvojité štátne občianstvo, rozhodujúca je skutočná štátna príslušnosť v zmysle vnútroštátneho práva. V čase predmetného rozvodu ňou bola sýrska štátna príslušnosť. Tiež sa poukázalo na skutočnosť, že verejný poriadok v zmysle článku 12 nariadenia č. 1259/2010 nie je prekážkou uznania dotknutého rozhodnutia o rozvode.

15 Za týchto podmienok Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov) rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Patrí do pôsobnosti článku 1 nariadenia č. 1259/2010 aj ‚súkromný rozvod', v prejednávanej veci rozvod pred cirkevným súdnym dvorom v Sýrii na základe šárie?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku:
   a) Má sa pri posudzovaní možnosti vnútroštátneho uznania rozvodu uplatňovať aj článok 10 nariadenia č. 1259/2010?
   b) V prípade kladnej odpovede na druhú otázku písm. a):

      — Má sa vychádzať z abstraktného porovnania, z ktorého vyplýva, že právny poriadok štátu súdu umožňuje prístup k rozvodu aj druhému manželskému partnerovi, ale z dôvodu príslušnosti k určitému pohlaviu rozvod podlieha iným procesnoprávnym a hmotnoprávnym podmienkam ako prístup prvého manželského partnera,

   alebo,

— závisí platnosť normy od toho, či je uplatnenie abstraktne diskriminačného cudzieho práva diskriminačné aj v konkrétnom prípade, teda v prejednávanej veci?

c) V prípade kladnej odpovede na druhú otázku písm. b) druhú zarážku:

Je súhlas diskriminovaného manželského partnera s rozvodom – aj vo forme schváleného prijatia kompenzačných plnení – už dôvodom na neuplatnenie normy?“

O prejudiciálnych otázkach

16 V súlade s článkom 53 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak je zrejmé, že Súdny dvor nemá právomoc prejednávať a rozhodovať vec, alebo ak žiadosť alebo návrh nie je prípustný, Súdny dvor môže po vypočutí generálneho advokáta kedykoľvek rozhodnúť odôvodneným uznesením bez toho, aby pokračoval v konaní.

17 Toto ustanovenie je potrebné uplatniť v prejednávanej veci.

18 Na úvod je potrebné skonštatovať, že vnútroštátny súd nerozhoduje o návrhu na rozvod, ale o návrhu na uznanie rozhodnutia o rozvode, ktoré bolo vydané cirkevným orgánom v treťom štáte.

19 Je potrebné tiež pripomenúť, že najmä z článkov 1 a 8 nariadenia č. 1259/2010 vyplýva, že toto nariadenie, ktorého sa týkajú prejudiciálne otázky, určuje len kolízne normy rozhodného práva uplatniteľné na rozvod a rozluku, ale neupravuje uznanie už prijatého rozhodnutia o rozvode, v členskom štáte.

20 Naproti tomu práve nariadenie č. 2201/2003 stanovuje pravidlá uznávania a výkonu rozhodnutí v manželských veciach. Neuplatňuje sa však na takéto rozhodnutia vydané v treťom štáte.

21 Toto nariadenie sa v súlade so svojím článkom 2 bodom 4 a článkom 21 ods. 1 obmedzuje na uznávanie rozhodnutí vydaných súdom členského štátu.

22 Vzhľadom na to, že nariadenie č. 2201/2033 sa uplatňuje len na členské štáty, uznanie rozhodnutia o rozvode vydaného v treťom štáte nepatrí do pôsobnosti práva Únie.

23 Z toho vyplýva, že ani ustanovenia nariadenia č. 1259/2010, na ktoré odkazuje vnútroštátny súd, ani ustanovenia nariadenia č. 2201/2003, ani iný právny akt Únie nie sú uplatniteľné na spor vo veci samej.

24 Za týchto podmienok vzniká otázka, či napriek skutočnosti, že spor vo veci samej je mimo pôsobnosti práva Únie, má Súdny dvor právomoc odpovedať na predložené otázky.

25 V tejto súvislosti Súdny dvor v bodoch 36 a 37 svojho rozsudku z 18. októbra 1990, Dzodzi (C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360), rozhodol, že autori Zmluvy o FEÚ nemali v úmysle vylúčiť z právomoci Súdneho dvora návrhy na začatie prejudiciálneho konania týkajúce sa ustanovenia práva Únie v osobitnom prípade, keď vnútroštátne právo členského štátu odkazuje na obsah tohto ustanovenia, aby sa určili pravidlá uplatniteľné na čisto vnútornú situáciu v tomto štáte, a že naopak, v právom poriadku Únie je zjavný záujem na tom, aby v budúcnosti nedochádzalo k odlišným výkladom, preto každé ustanovenie práva Únie dostane jednotný výklad bez ohľadu na podmienky, za ktorých sa má toto ustanovenie uplatňovať.

26 V neskoršej judikatúre Súdny dvor niekoľkokrát vyhlásil, že má právomoc rozhodovať o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania týkajúcich sa ustanovení práva Únie v situáciách, v ktorých sa skutkový stav veci samej nachádzal mimo rozsahu pôsobnosti tohto práva, avšak v ktorých sa tieto ustanovenia práva Únie stali uplatniteľné z dôvodu odkazu uvedeného na ich obsah vo vnútroštátnom

práve (pozri najmä rozsudok z 18. októbra 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 45 a citovanú judikatúru). Takže pokiaľ vnútroštátna právna úprava prispôsobuje riešenia situácií, ktoré nepatria do pôsobnosti dotknutého aktu Únie, riešeniam upraveným uvedeným aktom Únie, existuje určitý záujem Únie na tom, aby sa s cieľom predísť budúcim rozdielom vo výklade vykladali ustanovenia prebraté z tohto aktu jednotným spôsobom (pozri rozsudok z 18. októbra 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 46 a citovanú judikatúru).

27 Súdny dvor tiež zdôraznil, že jeho výklad ustanovení práva Únie v situáciách, ktoré nepatria do pôsobnosti práva Únie, je odôvodnený, ak tieto ustanovenia sú na základe vnútroštátneho práva uplatniteľné na takéto situácie priamo a nepodmienene, aby sa zabezpečilo rovnaké zaobchádzanie s takýmito situáciami a so situáciami, ktoré patria do pôsobnosti práva Únie. Súdny dvor je preto povinný overiť, či existujú dostatočne jasné údaje, ktoré tento odkaz na právo Únie preukazujú (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. októbra 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, body 47 a 48).

28 Aj keď Súdny dvor môže za takýchto okolností vykonať požadovaný výklad, nie je povinný prevziať takúto iniciatívu, pokiaľ z návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyplýva, že vnútroštátny súd skutočne má takúto povinnosť uplatnenia (pozri uznesenie z 30. januára 2014, C., C-122/13, EU:C:2014:59, bod 15).

29 Súdny dvor môže totiž len na základe spresnení poskytnutých vnútroštátnym súdom v návrhu na začatie prejudiciálneho konania určiť, či má právomoc odpovedať na otázky, ktoré mu boli predložené.

30 V tomto prípade návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje žiadnu skutočnosť, ktorá by mohla preukázať právomoc Súdneho dvora na základe judikatúry uvedenej v bodoch 25 až 27 tohto uznesenia, keď vnútroštátny súd predpokladá uplatniteľnosť nariadenia č. 1259/2010 na skutkový stav vo veci samej a obmedzuje sa na tvrdenie, že „predseda Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov) tvrdil, že možnosť uznať rozhodnutie, ktoré je predmetom tohto konania, sa riadi uvedeným nariadením, [ktoré] je uplatniteľné aj na takzvané ‚súkromné rozvody'".

31 Vnútroštátny súd nepredložil žiadny ďalší dôkaz, ktorý preukazuje uplatniteľnosť nariadenia č. 1259/2010 alebo iných ustanovení práva Únie na skutkový stav vo veci samej.

32 Treba však poukázať na to, že vnútroštátny súd si ponecháva možnosť predložiť nový návrh na začatie prejudiciálneho konania, ak bude spôsobilý poskytnúť Súdnemu dvoru všetky podklady, ktoré mu umožnia rozhodnúť (pozri v tomto zmysle uznesenia zo 14. marca 2013, EBS Le Relais Nord-Pas-de-Calais, C-240/12, neuverejnené, EU:C:2013:173, bod 22; z 18. apríla 2013, Adiamix, C-368/12, neuverejnené, EU:C:2013:257, bod 35, ako aj z 5. novembra 2014, Hunland-Trade, C-356/14, neuverejnené, EU:C:2014:2340, bod 24).

33 Za týchto podmienok treba na základe článku 53 ods. 2 Rokovacieho poriadku konštatovať, že Súdny dvor zjavne nemá právomoc odpovedať na otázky, ktoré položil Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov).

O trovách

34 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) nariadil:

Súdny dvor Európskej únie zjavne nemá právomoc odpovedať na otázky, ktoré položil Oberlandesgericht München (Vyšší krajinský súd Mníchov, Nemecko) rozhodnutím z 2. júna 2015.

Podpisy